

REFLECTAREA POLITICII DE MEDIU PRIN INDICATORII SPECIFICI

C. APOSTOL¹

¹ Universitatea „Al. I. Cuza” Iași,
e-mail: apostolcip@yahoo.com

This paper presents a series of environmental index.

Expansion of global capital markets and information technology continue to bring unprecedented opportunities for the creation of new wealth. While governmental and nongovernmental entities are major players in the globalisation process, it is corporate activity that remains its driving force. The result: all parties - including corporations - are seeking new forms of accountability that credibly describe the consequences of business activities wherever, whenever, and however they occur.

The environment evaluation could be realised from ecologic view, from economic view or conjunct view.

To national and international level exists a number of scientific and legislative successful which facilitates the researches for the creation of a statistic-economics analysis system from perspective of economical - environment relation.

Key words: *environmental index, globalization, pollution, environment*

Preocuparea pentru menținerea unui echilibru ecologic s-a manifestat încă de la începutul anilor '70, când un număr însemnat de specialiști și-au unit forțele în vederea găsirii unor soluții viabile, astfel încât să nu se compromită șansa de supraviețuire a generațiilor viitoare. În acest sens s-a lansat și conceptul de dezvoltare durabilă, care presupune satisfacerea nevoilor prezentului fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface nevoile proprii.

Cu toate acestea, problemele de mediu sunt abordate în maniere diferite, deoarece trebuie avute în vedere interesele diferiților participanți economico-sociali și nu numai, cum ar fi: autoritatea publică, creditorii, investitorii, asociațiile ecologiste etc.

Globalizarea pune la încercare capacitatea instituțiilor internaționale și naționale existente de a coordona activitatea corporațiilor. Un indicator semnificativ al acestei preocupări îl constituie interesul incipient pentru o convenție internațională obligatorie cu privire la responsabilitatea corporațiilor. Economia globală fără granițe presupune în mod firesc structuri de conducere mai largi decât granițele naționale care să contribuie la direcționarea activității sectorului privat către rezultate benefice atât din punct de vedere social și al mediului, cât și din punct de vedere economic.

MATERIAL ȘI METODĂ

Noile modele de conducere internațională ce afectează domenii cum ar fi emisiile de gaze poluante, practicile de pescuit și silvicultura, reducerea stratului de ozon, practicile legate de muncă, precum și standardele contabilității financiare, reprezintă exemple ale unei noi generații de inițiative care plasează conducerea în rândul provocărilor lansate de o lume a interconexiunilor din ce în ce mai complexă. Tema centrală a tuturor acestor noi modele de conducere este necesitatea unui nivel mai ridicat de transparență.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Dezvoltarea economică trebuie gândită astfel încât să se evite pe cât posibil impactele nocive asupra mediului înconjurător. În acest sens, numeroase organisme și asociații naționale și internaționale au realizat cercetări și studii în vederea implementării unor politici de mediu, calculând o serie de indicatori specifici.

Un indicator este o reprezentare simplificată a unei realități complexe.

Indicatorii răspund la trei mari funcții:

- științifică – evaluarea mediului;
- politică – identificarea priorităților și evaluarea performanțelor acțiunii publice;
- socială – facilitarea comunicațiilor.

Utilizarea indicatorilor de mediu trebuie să reducă volumul de informație necesar obținerii unei imagini precise a situației, iar luarea unei decizii asupra unui număr adecvat de indicatori este dificilă. Astfel, utilizarea mai multor indicatori poate uneori să complice situația prin introducerea unui volum de detalii inutile, iar utilizarea unui singur indicator sau a câtorva indicatori poate să nu fie suficientă pentru a exprima toate informațiile necesare. Totdeauna trebuie avut în vedere faptul că indicatorii de mediu sunt folosiți pentru a facilita procesul de comunicare dintre statistician și utilizatorul informațiilor.

Criteriile după care se face selecția indicatorilor utili în construirea sistemului de indicatori sintetici de mediu trebuie să se refere la [4]:

- *cadrul de referință* (răspunde rapid la schimbări, semnificație spațio-temporală);
- *ușurință în utilizare* (ușor de interpretat și transparent în modul de obținere, nivel rezonabil al conținutului informațional, relevant pentru marele public, relevant politic - indicatorul este concordant cu obiectivele naționale și internaționale);
- *validitate* (bine fundamentat științific, consens privind interpretarea, date disponibile, obținute prin costuri reduse, înregistrate regulat și omogen).

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD - Organization for Economic Cooperation and Development) a finalizat o serie de lucrări metodologice despre indicatorii de mediu, cei mai importanți fiind aceia destinați aplicațiilor din perspectiva abordării presiune - stare - răspuns.

Indicatorii de presiune reflectă cauzele problemelor de mediu (cum ar fi: eliberarea de poluanți și deșeuri în mediu prin dezvoltarea industrială, epuizarea resurselor naturale ca urmare a extracției neraționale etc.) ca urmare a desfășurării activităților economice și sociale.

Indicatorii de stare evidențiază schimbările sau evoluția stării fizice a mediului, prin agregarea datelor cu privire la calitatea aerului, a apei sau a solului, precum și a celor cu referire la mărimea stocurilor de resurse naturale.

Indicatorii de răspuns reflectă eforturile depuse de societate sau instituțiile autorizate în vederea îmbunătățirii mediului sau diminuării dezechilibrelor ecologice.

Indicatorii de presiune măsoară impactul asupra mediului, cei de stare evidențiază calitatea mediului, în timp ce indicatorii de răspuns cuantifică rezultatele politicilor de mediu, așa cum sunt implementate (la nivelul reglementărilor, al bugetului național, al introducerii stimulentei fiscale etc.).

Inițiativa Raportării Globale (GRI – Global Reporting Initiative) reprezintă o instituție internațională ce are drept scop stabilirea unor linii directoare pentru publicarea informațiilor nefinanciare privind dezvoltarea durabilă.

Aceasta structurează indicatorii de performanță în funcție de cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – economică, de mediu și socială. Astfel, a stabilit 9 indicatori pentru performanța economică, 30 pentru performanța de mediu și 40 pentru performanța socială.

Toți acești indicatori oferă informații cu privire la acțiunile conducerii în anticiparea unor riscuri [2]:

- cunoașterea modului de utilizare a energiei directe și indirecte și a tipurilor de combustibili consumați de entitate poate indica gradul de expunere a acesteia la riscurile unor viitoare acorduri și reglementări privind emisiile de dioxid de carbon;
- indicatorii privind volumul, tendințele și natura emisiilor permit evaluarea riscurilor la care sunt expuse entitățile datorită unor noi reglementări de mediu;
- indicatorii de performanță privind folosirea eficientă a energiei și utilizarea energiei regenerabile pot contribui la demonstrarea gradului de independență al entității față de piețele instabile și ciclice ale energiei neregenerabile.

Agenția Europeană de Mediu a dezvoltat un sistem de indicatori de mediu de forma: forțe determinate – presiune – stare – impact – răspuns (DPSIR). Totodată, acești indicatori sunt structurați și pe domenii distincte (agricultură, aer/calitatea aerului, schimbări de biodiversitate, schimbări climatice, zone costiere și maritime, energie, natură, sol, turism etc.).

La nivel macroeconomic, se pot calcula o serie de indicatori de mediu și cu ajutorul unor modele de contabilitate a mediului (Sistemul Integrat al Contabilității Mediului, Sistemul European pentru Centralizarea Informațiilor Economice privind Mediul, Matricea Contabilității Naționale ce include Conturile de Mediu).

Contabilitatea mediului are două funcții principale [3]:

- măsoară și evaluează modificările suferite de mediul natural și impactul activităților antropice asupra acestuia;
- estimează fluxurile financiare generate de utilizarea resurselor naturale și efectele interacțiunii omului cu mediul.

Sistemul Integrat al Contabilității Mediului (SEEA – System of Integrated Environmental and Economic Accounting) a fost elaborat de Organizația Națiunilor Unite în anul 1993 și prezintă anumiți indicatori ce definesc fluxurile monetare și stocul bogățiilor, ținând cont de impactul asupra mediului.

Indicatorii sunt determinați pornind de la contabilitatea tradițională, corecții funcție de mediu, astfel [2]:

- se menține egalitatea *utilizări = resurse*:

$O + I = CI + C + FC + E$, în care:

O – oferta de bunuri și servicii;

I – importuri;

CI – consum intermediar;

C – consum final;

FC – formarea brută de capital;

E – exporturi.

- ecovaloarea adăugată pentru o ramură *i*:

$EVA_i = O_i - CI_i - CC_i - CE_i = VAN_i - CE_i$, în care:

EVA_i – ecovaloarea adăugată;

CC_i – consum de capital fix;

CE_i – cost de epuizare și degradare a mediului;

VAN_i – valoarea adăugată netă.

- ecoprodusul intern net:

$EPI = EVA_i - CE_h = PIN - CE = C + FC - CC - CE + E - I$, în care:

EPI – ecoprodusul intern net;

CE_h – cost de protecție a mediului, inclusiv consumatorii casnici.

Sistemul European pentru Centralizarea Informațiilor Economice privind Mediul (SERIEE – Système Européen de Rassemblement de l'Information Economique sur l'Environnement) reprezintă un model de contabilitate dezvoltat de Eurostat în anul 1994, ce surprinde interacțiunea dintre economie și mediu, furnizând statelor membre UE un cadru comun pentru colectarea, tratarea și prezentarea datelor.

SERIEE a elaborat un sistem ce furnizează informații [2]:

- *de ordin cantitativ* – date și indicatori ce privesc disponibilitatea și utilizarea resurselor de mediu;
- *de ordin calitativ* – date și indicatori cu referire la activitatea de protecție a mediului în lupta împotriva poluării și degradării mediului.

Matricea Contabilității Naționale ce include Conturile de Mediu (NAMEA – National Accounting Matrix including Environmental Accounts) a fost elaborată în anul 1994 de către Institutul Olandez de Statistică și cuprinde două module asociate ce formează o matrice [1]:

- *modulul economic* (NAM- National Accounting Matrix);
- *modulul de mediu* (-EA Environmental Accounts) cuprinde informații ce reflectă presiunile exercitate de activitățile și sectoarele instituționale surprinse în modulul economic asupra mediului.

În ceea ce privește preocupările pentru menținerea unui mediu cât mai puțin poluat, de remarcat sunt și inițiativele altor organisme internaționale (World Business Council for Sustainable Development, International Organization for Standardization, Uniunea Europeană etc.), care, la rândul lor, determină și calculează o serie de indicatori specifici de mediu.

CONCLUZII

Dacă în trecut problema calității mediului înconjurător nu reprezenta o problemă de actualitate, acum, în secolul XXI, aceasta constituie una din cele mai stringente preocupări globale ale omenirii, deoarece nu mai este vorba numai de conservarea cadrului natural, ci este pusă sub semnul întrebării însăși supraviețuirea speciei umane. În contextul evoluției societății umane, degradarea și regresul componentelor mediului au obligat „actorii” politici și cei socio-economici la participarea efectivă în vederea conservării și dezvoltării durabile a tot ceea ce ne înconjoară.

Conștientizarea faptului că intensitatea activității umane sporește presiunea asupra mediului, fie prin consumul necontrolat și uneori excesiv de resurse și spațiu, fie prin producerea unor deșeuri pe care natura nu le poate absorbi fără suferințe a determinat comunitatea internațională să inițieze și să susțină unele acțiuni necesare pentru preîntâmpinarea, contracararea și eliminarea repercusiunilor factorilor perturbatori ai echilibrului ecologic. Astfel, prin determinarea și calculul unor indicatori de mediu se încearcă să se cuantifice efectele exploatarei abuzive a resurselor naturale, impactul asupra mediului și calitatea acestuia, urmând ca pe baza rezultatelor înregistrate, să se implementeze o serie de politici adecvate de mediu.

Politica de mediu reprezintă un ansamblu coerent de măsuri și mijloace prin care se urmărește conservarea capacității de suport a sistemelor naturale.

În ceea ce privește abordarea economică, se observă o revizuire a schemele de gândire și de acțiune, deoarece factorul natural de producție a contat mult prea puțin din perspectiva acesteia. Două tendințe semnificative caracterizează evoluția economiei moderne și anume: în primul rând, globalizarea activității economice, iar în al doilea rând, este vorba, mai ales în țările puternic industrializate, de intensificarea preocupărilor în ceea ce privește protejarea mediului înconjurător.

BIBLIOGRAFIE

1. Berghe, S., Villers, J., 2001 – *Comptes nationaux environnementaux. Outil d' un politique de développement durable*, Bureau fédéral du Plan, <http://www.plan.be/fr>, p. 39 – 40.
2. Bețianu, L., 2008 – *Calitate totală în contabilitatea mediului*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, p. 46 – 81.
3. Christophe, B., 2003 – *La comptabilité verte ou comment mieux informer pour contribuer au développement durable*, Revue Française de Comptabilité, n° 356, p. 35 – 36.
4. Jianu, I., 2007 – *Evaluarea, prezentarea și analiza performanței întreprinderii*, Editura CECCAR, București, p. 390 – 393.
5. Voineagu, V., Colibaba, D., Grădinaru, G., 2003 – *Metode cantitative pentru analiza datelor de mediu*, Editura ASE, București, p. 57 – 63.
6. <http://www.ec.europa.eu/environment>.